

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2005. gada 14. aprīlī *

Apvienotās lietas C-128/03 un C-129/03

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam,

ko *Consiglio di Stato* (Itālija) iesniedza ar lēmumiem, kas pieņemti 2003. gada 14. janvārī un kas Tiesā reģistrēti 2003. gada 24. martā, tiesvedībā

AEM SpA (C-128/03) un

AEM Torino SpA (C-129/03)

pret

Autorità per l'energia elettrica e per il gas u.c.,

piedaloties

ENEL Produzione SpA.

* Tiesvedības valoda — itāļu.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs A. Ross [*A. Rosas*], tiesneši E. Borgs-Bartets [*A. Borg Barthet*], S. fon Bārs [*S. von Bahr*] (referents), J. Malenovskis [*J. Malenovský*] un U. Lehmuss [*U. Löhmus*],

ģenerālvokāte K. Štiksa-Hakla [*C. Stix-Hackl*],

sekretāre L. Hjūleta [*L. Hewlett*], galvenā administratore,

ņemot vērā rakstveida procesu un tiesas sēdi 2004. gada 8. septembrī,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *AEM SpA* un *AEM Torino SpA* vārdā — O. Brūvere [*O. Brouwer*], *advocaat*, un T. Saloniko [*T. Salonico*], *avvocato*,
- Itālijas valdības vārdā — I. Bragulja [*I. M. Braguglia*], pārstāvis, kuram palīdz M. Fjorilli [*M. Fiorilli*], *avvocato dello Stato*,
- Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — V. di Buči [*V. Di Bucci*] un H. Stēvlbeks [*H. Støvlbæk*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerālvokātes secinājumus tiesas sēdē 2004. gada 28. oktobrī,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par to, kā interpretēt EKL 87. pantu un Eiropas Parlamenta un Padomes 1996. gada 19. decembra Direktīvu 96/92/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu (OV 1997, L 27, 20. lpp.), it īpaši tās 7. un 8. pantu.
- 2 Šie lūgumi tika iesniegti tiesvedībā starp sabiedrībām *AEM SpA* (turpmāk tekstā — “*AEM*”) un *AEM Torino SpA* (turpmāk tekstā — “*AEM Torino*”), kas apstrīdēja divus *Autorità per l'energia elettrica e per il gas* (Elektroenerģijas un gāzes aģentūra, turpmāk tekstā — “*AEEG*”) lēmumus, kā arī ministrijas dekrētu, kas paredz palielināt maksājumus dažām hidroelektrostacijām un ģeotermālajām elektrostacijām par pieeju valsts elektroenerģijas pārvades sistēmai un tās izmantošanu.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

- 3 Atbilstoši Direktīvas 96/92 1. pantam tā “nosaka kopīgus noteikumus elektroenerģijas ražošanai, pārvadei un sadalei. Ar to nosaka noteikumus, kas attiecas uz elektroenerģijas nozares organizāciju un darbību, pieeju tirgum, kritērijiem un procedūrām, kuras piemēro konkursiem un atļauju piešķiršanai, un sistēmu ekspluatāciju”.

4 Direktīvas 96/92 7. panta 1. un 5. punkts paredz:

“1. Dalībvalstis norīko vai uzdod uzņēmumiem, kam ir savas pārvades sistēmas, ņemot vērā efektivitātes un ekonomiskā līdzsvara apsvērumus, uz dalībvalsts noteiktu laiku norīkot sistēmas operatoru, kuram jāatbild par pārvades sistēmas ekspluatāciju, uzturēšanu un vajadzības gadījumā par pilnveidošanu attiecīgā apgabalā un par tās starpsavienojumiem ar citām sistēmām, lai garantētu apgādes drošību.

[..]

5. Sistēmas operators sistēmu lietotājiem vai sistēmu lietotāju grupām nerada nevienlīdzīgus nosacījumus, īpaši par labu saviem meitasuzņēmumiem vai akcionāriem.”

5 Direktīvas 8. panta 1.–3. punkts nosaka:

“1. Pārvades sistēmas operators atbild par ražošanas objektu dispečervadību attiecīgajā apgabalā un par starpsavienojumu izmantošanu savienojumiem ar citām sistēmām.

2. Neskarot elektroenerģijas apgādi, pamatojoties uz līgumsaistībām, to skaitā tām, kas rodas no konkursa dokumentācijas, ražošanas objektu dispečervadību un starpsavienojumu izmantošanu nosaka, pamatojoties uz kritērijiem, kurus var

apstiprināt dalībvalsts un kuriem jābūt objektīviem, kuri jāpublicē un jāpiemēro nediskriminējoši, nodrošinot pareizu iekšējā elektroenerģijas tirgus darbību. Tās ņem vērā ekonomisko priekšrocību, kāda ir elektroenerģijai, ko iegūst, pārņemot no pieejamiem ražošanas objektiem ar starpsavienojumiem, un sistēmas tehniskos ierobežojumus.

3. Dalībvalsts var prasīt, lai sistēmas operators, veicot ražošanas objektu dispečervadību, dod priekšroku ražošanas objektiem, kas izmanto atjaunojamus enerģijas avotus vai atkritumus vai kombinēti ražo siltumu un elektroenerģiju.”

6 Minētās direktīvas 24. panta 1. punkts paredz:

“1. Tās dalībvalstis, kur darbības saistības vai garantijas, kuras dotas līdz šīs direktīvas spēkā stāšanās brīdī, nevar izpildīt, ņemot vērā šīs direktīvas noteikumus, var lūgt pārejas režīmu, ko Komisija tām piešķir, starp citu, ņemot vērā attiecīgās sistēmas lielumu, sistēmas apvienojumu un elektroenerģētikas nozares struktūru. Komisija pirms lēmuma pieņemšanas par šādiem iesniegumiem, ievērojot konfidencialitāti, informē dalībvalstis. Šo lēmumu publicē *Eiropas Kopienu Oficiālajā Vēstnesī*.”

7 Direktīvas 96/92 24. panta 2. punkts precizē, ka lūgumi par pārejas režīma piešķiršanu jādara zināmi Komisijai vēlākais vienu gadu pēc šīs direktīvas stāšanās spēkā.

Valsts tiesiskais regulējums

- 8 1999. gada 16. marta likumdošanas dekrēta Nr. 79 par Direktīvas 96/92 par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu izpildi (*Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana*, Nr. 75, 1999. gada 31. marts, 8. lpp.; turpmāk tekstā — "Likumdošanas dekrēts Nr. 79/99") 3. panta 10. punkts paredz, ka par pieeju valsts elektroenerģijas pārvades sistēmai un tās izmantošanu ir jāveic maksājums sistēmas operatoram. Maksājuma apmērs ir noteikts neatkarīgi no ražošanas objektu ģeogrāfiskās atrašanās vietas un tiešajiem klientiem, un tas balstīts uz nediskriminējošiem kritērijiem. Maksājuma apmēru nosaka AEEG, kas arī pielāgo savus tarifus.
- 9 Likumdošanas dekrēta Nr. 79/99 3. panta 11. punkts noteic, ka vispārējās elektroenerģijas sistēmas izmaksas ietilpst pētniecības izmaksas, demontāžas izmaksas, beidzot enerģijas ražošanu, kā arī saistīto un sekojošo darbību izmaksas. Šīs vispārējās izmaksas precizē viens vai vairāki *Ministro dell'industria, del commercio e dell'artigianato* (rūpniecības, tirdzniecības un amatniecības ministrs) izdotie dekrēti, kas pieņemti pēc AEEG priekšlikuma un saskaņā ar *Ministro del tesoro, del bilancio e della programmazione economica* (valsts kases, budžeta un ekonomikas plānošanas ministrs).
- 10 *Ministro dell'industria, del commercio e dell'artigianato* 2000. gada 26. janvāra dekrēta par elektroenerģijas sistēmas vispārējām izmaksām, kas pieņemts pēc AEEG priekšlikuma un saskaņā ar *Ministro del tesoro, del bilancio e della programmazione economica* (*Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana*, Nr. 27, 2000. gada 3. februāris, 12. lpp.; turpmāk tekstā — "2000. gada 26. janvāra dekrēts") 2. panta 1. punkts precizē, ka vispārējās elektroenerģijas sistēmas izmaksas veido:

"a) piemērojot kritērijus, ko nosaka šis dekrēts — atlīdzības izmaksāšana ražotājiem-sadalītājiem uzņēmumiem par elektroenerģijas ražošanas neatgūtajiem izdevumiem, ieviešot Direktīvu [96/92];

b) kompensācija par tās elektroenerģijas pārvērtēšanu, ko saražojušas hidroelektrostacijas vai ģeotermālās elektrostacijas, kas 1997. gada 19. februārī bija ražotāju-sadalītāju uzņēmumu īpašumā, kas izriet no Direktīvas [96/92];

c) izmaksas, kas saistītas ar neizmantojamo kodolspēkstaciju demontāžu un kodolenerģijas kurināmā cikla apstādināšanu, un ar saistītajām darbībām, kas no tā izriet;

d) pētniecības un attīstības izmaksas, vispārējās interesēs izgudrojot elektroenerģijas sistēmas tehnoloģijas jauninājumus;

e) labvēlīgu tarifu piemērošana par apgādi ar elektroenerģiju, ko paredz [AEEG] lēmuma Nr. 70/97 2. panta 2. punkta 4. apakšpunkts un *Ministro dell'industria, del commercio e dell'artigianato* 1995. gada 19. decembra dekrēts.”

- 11 Attiecībā uz kompensāciju par elektroenerģijas pārvērtēšanu, kas minēta 2000. gada 26. janvāra dekrēta 2. panta 1. punkta b) apakšpunktā, nodaļas “Izmaksas, kas izriet no Direktīvas [96/92] izpildes” 3. panta 3. punkts paredz:

“Septiņu gadu laika posmā, sākot no 2000. gada 1. janvāra, un saskaņā ar 5. panta noteikumiem ir atmaksājama tikai tā summa, kas atbilst elektroenerģijas pārvērtēšanai, ko saražojušas hidroelektrostacijas vai ģeotermālās elektrostacijas, kas nepiedalās iemaksu sistēmā [ko piešķir jaunajām stacijām, kuras elektroenerģijas ražošanai izmanto atjaunojamus avotus], ko paredz *Comitato interministeriale dei*

prezzi [Starpministriju cenu komitejas] 1989. gada 12. jūlija lēmums Nr. 15, 1990. gada 14. novembra lēmums Nr. 34 un 1992. gada 29. aprīļa lēmums Nr. 6 ar grozījumiem. Šī punkta noteikumi neattiecas uz stacijām, kuru nominālā jauda nepārsniedz 3 MW, ne arī uz sūkņēšanas hidroelektrostacijām.”

- 12 Saskaņā ar 2000. gada 26. janvāra dekrēta 5. panta 9. punktu:

“3. panta 3. punktā minētajā laika posmā atmaksājamā summa elektroenerģijas pārvērtēšanai 2000. gadam atbilst apstiprinātajām mainīgajām vienas elektroenerģijas vienības izmaksām, ko saražojušas termoelektrostacijas, kas izmanto tirgojamo fosilo kurināmo [AEEG] lēmuma Nr. 70/97 6. panta 5. punkta nozīmē, bet sekojošajiem gadiem attiecībā uz katru elektrostaciju un divu mēnešu laika posmu — daļai no starpības starp vidējo vairumtirdzniecības cenu elektroenerģijai valsts tirgū dažādos periodos šajā divu mēnešu laika posmā, kurai kā koeficientu piemēro elektrostacijas saražotās elektroenerģijas daudzumu dažādos periodos šajā divu mēnešu laika posmā, un vidējām nemainīgajām elektrostacijas vienas elektroenerģijas vienības izmaksām, ko katru gadu, sākot no iepriekšējā gada 31. decembra, precizē [AEEG]. Šī daļa 2001. un 2002. gadam atbilst 75 % no minētās starpības, 2003. un 2004. gadam — 50 % un 2005. un 2006. gadam — 25 %. Pēc šī datuma attiecīgā daļa ir 0.”

- 13 AEEG 2000. gada 20. decembra lēmuma Nr. 231/00 2. panta 1. un 2. punkts un AEEG 2000. gada 20. decembra lēmuma Nr. 232/00 2. panta 1., 2. un 8. punkts par maksājumu palielināšanu pieejai valsts elektroenerģijas pārvades sistēmai un tās izmantošanu elektroenerģijas, ko saražojušas hidroelektrostacijas un ģeotermālās elektrostacijas, pārvadei 2000.–2006. gadam (*Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana* parastais pielikums Nr. 4, 2001. gada 5. janvāris, 13. lpp.; turpmāk tekstā — “Lēmums Nr. 231/00” un “Lēmums Nr. 232/00”) paredz palielināt maksājumus par sistēmas izmantošanu elektroenerģijas pārvadei, kas ir minēta 2000. gada 26. janvāra dekrēta 3. panta 3. punktā un ko ir saražojušas un ievadījušas sistēmā elektrostacijas,

kuras 1997. gada 19. februārī bija ražotāju-sadalītāju uzņēmumu īpašumā vai rīcībā, lai kompensētu pārvērtēšanu 2000. gada 26. janvāra dekrēta 2. panta 1. punkta b) apakšpunkta nozīmē.

- 14 Maksājuma palielinājuma summu, kas minēta Lēmuma Nr. 231/00 2. pantā un Lēmuma Nr. 232/00 2. pantā (turpmāk tekstā — “maksājuma palielinājums”), atbilstoši šo lēmumu 3. panta 1. punktam sistēmas operators iemaksā *Cassa conguaglio per il settore elettrico* (Elektroenerģijas nozares izlīdzināšanas kase; turpmāk tekstā — “Izlīdzināšanas kase”). Minēto lēmumu 3. panta 2. punkts paredz, ka šie maksājumi ir ieskaitāmi *conto per la gestione della compensazione della maggiore valorizzazione dell'energia elettrica nella transizione* (kompensācijas par elektroenerģijas pārvērtēšanu pārejas posmā konts). Saskaņā ar šo lēmumu 3. panta 3. punktu šī konta pārpalikums tiek ieskaitīts *conto per nuovi impianti da fonti rinnovabili e assimilate* (jauno elektrostaciju, kas izmanto atjaunojamus enerģijas avotus vai tiem pielīdzināmos avotus, konts).

Pamata prāvas

- 15 No iesniedzējtiesas lēmumiem par prejudiciālā jautājuma uzdošanu izriet, ka *AEM* un *AEM Torino* iesniedza *Tribunale amministrativo regionale per la Lombardia* (Lombardijas Administratīvā apgabaltiesa) prasības saistībā ar Lēmumu Nr. 231/00 un Lēmumu Nr. 232/00, un to iepriekšējiem aktiem, kā arī aktiem, uz kuriem tie pamatojas, un saistītajiem aktiem, ieskaitot 2000. gada 26. janvāra dekrētu.
- 16 Tā kā šīs prasības tika noraidītas, *AEM* un *AEM Torino* iesniedza apelācijas sūdzību *Consiglio di Stato* (Valsts padome), lai atceltu nolēmumus par prasības noraidīšanu.

- 17 *Consiglio di Stato* lēmumos par prejudiciālā jautājuma uzdošanu cita starpā norāda — *AEM* un *AEM Torino* apgalvo, ka maksājuma palielināšana pilnībā ietilpst sistēmā, kas paredz subsīdiju piešķiršanu noteiktu uzņēmumu darbībai vai produkcijai, ko finansē, uzliekot maksājumus par šīs nozares uzņēmumu sniegtajiem pakalpojumiem, un līdz ar to tā ir uzskatāma par valsts atbalstu EKL 87. panta 1. punkta nozīmē, kas piešķirts, neveicot EK līgumā paredzēto procedūru. *AEM* un *AEM Torino* apgalvo arī, ka atšķirīgā cena par pieeju pārvades sistēmai, uzliekot lielākus maksājumus dažiem uzņēmumiem, ir uzskatāma par Direktīvas 96/92 pamatprincipa, kas paredz visiem vienlīdzīgu pieeju minētajai sistēmai, pārkāpumu.

Prejudiciālie jautājumi

- 18 Saskaņā ar *Consiglio di Stato* viedokli no visu apstrīdēto noteikumu izpētes izriet, ka maksājuma palielināšana pamatojas uz nepieciešamību izlīdzināt nepamatotās priekšrocības un konkurences nelīdzsvarotību, kas radusies sākotnējā elektroenerģijas liberalizācijas laika posmā no 2000. līdz 2006. gadam pēc Direktīvas 96/92 transponēšanas.

- 19 Šajā sakarā tā norāda, ka pirms liberalizācijas hidroelektrostaciju un ģeotermālo elektrostaciju saražotās elektroenerģijas ražotāji-sadalītāji uzņēmumi piemēroja tādu tarifu, kura viens elements — “B elements” — bija atkarīgs no kurināmā izmaksām. Tomēr daļu no šī tarifu veidojošā elementa uzņēmumi iemaksāja Izlīdzināšanas kasē, kas to savukārt izmaksāja termoelektrostacijām, kurām vienīgajām vajadzēja segt kurināmā izmaksas.

- 20 Notikušās izmaiņas ir radījušas dubultas priekšrocības minētajiem uzņēmumiem. No vienas puses, pēc “B elementa” izslēgšanas no tarifa, kas piemērojams garantētā noieta tirgus klientiem un kas agrāk bija paredzēts Izlīdzināšanas kasei, minētie uzņēmumi varēja iekasēt vienādu fiksētu cenu visā garantētā noieta tirgus valsts teritorijā, kas vēl bija noteikta tarifu sistēmas veidā, balstoties uz parametriem, kuros tika ņemtas vērā kurināmā izmaksas, kaut arī šie uzņēmumi kurināmā izmaksas nesedza. No otras puses, šī priekšrocība attiecās arī uz brīvā tirgus klientiem, jo vairumtirdzniecības cena garantētā noieta tirgū tiek izmantota kā atsauce, slēdzot līgumus brīvajā tirgū. Šīs abas priekšrocības ir tikai tiesiskās situācijas maiņas sekas pēc nozares liberalizācijas, nevis sekas efektivitātes un konkurences parametru izmaiņām.
- 21 *Consiglio di Stato* precizē, ka 1999. gada 4. augusta informatīvajā paziņojumā par tarifu sistēmu (turpmāk tekstā — “Informatīvais paziņojums”) AEEG norādīja — hidroelektrostaciju un ģeotermālo elektrostaciju produkcijas pārvērtēšana, ja to veiktu ražotāji-sadalītāji uzņēmumi, kā liberalizācijas procesa tiešas sekas radītu ienākumus šiem uzņēmumiem un radītu apgrūtinājumu elektroenerģijas sistēmai, uzliekot patērētājam augstākus tarifus, kas nav balstīti uz augstākām izmaksām.
- 22 Informatīvais paziņojums precizē arī, ka “attiecībā uz elektroenerģiju, ko saražojušas hidroelektrostacijas un ģeotermālās elektrostacijas, no šādām sekām ir jāizvairās, palielinot šai elektroenerģijai maksājumus par pieeju pārvades sistēmai un tās izmantošanu likumdošanas dekrēta Nr. 79/99 3. panta 10. punkta nozīmē, līdz beidzas piešķirtās koncesijas ūdensceļu derivācijai hidroelektrostaciju vajadzībām un ģeotermisko resursu izmantošanai termoelektrostaciju vajadzībām. Ieņēmumus no maksājumu palielināšanas varētu izmantot, lai kompensētu ciestos zaudējumus, kas nav sedzami citā veidā, vai arī izmantot, lai segtu vispārējos elektroenerģijas sistēmas izdevumus, to skaitā arī lai veicinātu elektroenerģijas ražošanu, ko veic elektrostacijas, kuras izmanto atjaunojamus enerģijas avotus”.

- 23 Informatīvā paziņojuma 2. pielikums vispirms precizē, ka tarifi, kas balstījās uz iepriekšējo sistēmu pirms Direktīvas 96/92 transponēšanas, paredzēja piešķirt no Izlīdzināšanas kases piemaksas elektroenerģijas ražošanai, kas bija diferencētas atkarībā no elektrostaciju un ražotāju veida.
- 24 Minētajā pielikumā ir konstatēts, ka šāda elektroenerģijas ražošanai paredzēto piemaksu diferenciacija nav saderīga ar ražošanas liberalizāciju. Liberalizācijas ietvaros ir neizbēgama vienas cenas veidošanās konkrētā laika posmā elektroenerģijas vairumtirdzniecības tirgū, kuru noteiks un pieprasīs visi ražotāji neatkarīgi no elektrostaciju veida.
- 25 Visbeidzot, šajā pielikumā ir precizēts, ka ienākumi no elektroenerģijas, ko saražo hidroelektrostacijas un ģeotermālās elektrostacijas, ir atkarīgi no reto resursu pieejamības, proti — ūdens un ģeotermiskajiem resursiem, ko izmanto elektroenerģijas ražošanai, kuru vērtība pašreizējā sistēmā nav atbilstoši noteikta.
- 26 *Consiglio di Stato* atgādina, ka attiecībā uz elektroenerģiju, kas tiek izplatīta brīvajā tirgū, maksājumu palielināšana par pieeju valsts pārvades sistēmai un tās izmantošanu tika ieviesta no 2000. gada ar Lēmumu Nr. 231/00, kaut arī attiecībā uz garantētā noieta tirgū piegādāto elektroenerģiju to ieviesa no 2001. gada ar Lēmumu Nr. 232/00. To izskaidro fakts, ka garantētā noieta tirgum tarifa "B elements", kā arī ar to saistītās piemaksas par kurināmā izmaksām tika atceltas tikai no 2001. gada.

27 *Consiglio di Stato* arī precizē, ka elektroenerģijas pārvērtēšanas likmes līdz 2006. gada beigām pakāpeniski samazinās, lai ļautu tirgū izveidoties stabilai konkurencei.

28 Tā arī norādīja, ka ir pieņēmusi zināšanai faktu, ka maksājumu palielināšana nav balstīta uz Direktīvas 96/92 24. pantu.

29 Balstoties uz šādiem apsvērumiem, *Consiglio di Stato* uzskata, ka vispirms ir jāpārbauda, vai tāda sistēma kā pamata prāvā minētā ir uzskatāma par valsts atbalstu EKL 87. panta un turpmāko pantu nozīmē.

30 Šajā sakarā tā norāda, ka maksājumu palielināšana nav ietekmējusi noteiktus vai noteiktu kategoriju uzņēmumus, kas darbojas tirgū, savstarpēju subsīdiju veidā, bet gan ka to mērķis ir segt vispārējos elektroenerģijas sistēmas izdevumus par labu tās izmantotājam. Līdz ar to varētu būt runa par vispārēju ekonomikas politikas pasākumu, kura mērķis nav palīdzēt konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai, bet gan ievērot vispārējas intereses. Saskaņā ar *Consiglio di Stato* viedokli, pretēji dažām norādēm sagatavošanas darbos, attiecīgās normas neparedz ienākumu pārdali par labu noteiktam uzņēmumu lokam, lai segtu radušās izmaksas. Turklāt Lēmums Nr. 231/00 un Lēmums Nr. 232/00 tikai kā vienkāršu iespējamību paredzēja gadījumu, kad kompensācijas par elektroenerģijas pārvērtēšanu pārejas posmā konta pārpalikums tiktu novirzīts uz jauno elektrostaciju, kas izmanto atjaunojamus enerģijas resursus vai tiem pielīdzināmus avotus, kontu. Apsverot visu, par valsts atbalstu nav uzskatāmas attiecīgās 2000. gada 26. janvāra dekrēta normas, kas paredz attiecīgo summu ieskaitīšanu kontā, lai segtu sistēmas vispārējās

izmaksas, bet gan minēto summu, kas ir ieskaitītas Valsts kasē, vēlākas izmantošanas mērķi, tās piešķirot konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai EKL 87. panta 1. punkta nozīmē.

- 31 Otrkārt, *Consiglio di Stato* uzskata, ka ir jāpārbauda šīs sistēmas saderība ar Direktīvas 96/92 principiem un noteikumiem, it īpaši tās 7. pantu un divdesmit piekto apsvērumu par pieeju sistēmai visiem bez diskriminācijas un tās 8. pantu par kritēriju noteikšanu elektrostaciju dispečervadībai.
- 32 Šādos apstākļos *Consiglio di Stato* nolēma apturēt tiesvedību lietā un uzdot Tiesai šādus divus prejudiciālus jautājumus, kuru redakcija lietās C-128/03 un C-129/03 ir identiska:

- “1) Vai administratīvs pasākums, kas atbilstoši konkrētiem nosacījumiem un iemesliem paredz dažiem noteiktiem uzņēmumiem, kuri izmanto elektroenerģijas pārvades sistēmu, palielināt maksājumus par pieeju sistēmai un tās izmantošanu, lai segtu elektroenerģijas sistēmas vispārējos izdevumus, ir uzskatāms par valsts atbalstu [EKL] 87. panta un turpmāko pantu nozīmē?
- 2) Vai Direktīvā 96/92 minētie principi elektroenerģijas iekšējā tirgus liberalizācijas jomā un jo īpaši 7. un 8. panta nosacījumi par elektroenerģijas pārvades sistēmas izmantošanu iestājas pret to, ka dalībvalsts varētu pieņemt pārejas pasākumus, kas paredz dažiem noteiktiem uzņēmumiem palielināt maksājumus, lai kompensētu hidroelektrostaciju un ģeotermālo elektrostaciju saražotās elektroenerģijas pārvērtēšanu, kas atbilstoši konkrētiem nosacījumiem un iemesliem

izriet no tiesiskās situācijas izmaiņām, un lai segtu elektroenerģijas sistēmas vispārējos izdevumus?”

- 33 Tiesas priekšsēdētājs 2003. gada 6. maijā izdeva rīkojumu apvienot lietas C-128/03 un C-129/03.

Par lietas būtību

Par pirmo jautājumu

- 34 Pirmajā jautājumā iesniedzējtiesa pēc būtības jautā, vai tāds pasākums kā pamata prāvā esošais, ar kuru dalībvalsts palielina maksājumus tikai dažiem valsts elektroenerģijas pārvades sistēmas izmantotājiem par pieeju šai sistēmai un tās izmantošanu, ir uzskatāms par valsts atbalstu EKL 87. panta nozīmē.

Tiesai iesniegtie apsvērumi

- 35 *AEM* un *AEM Torino* atgādina, ka 2000. gada 26. janvāra dekrēts un *AEEG* 2001. gada 18. oktobra Lēmums Nr. 231/00 un Lēmums Nr. 232/00, kas apstiprina *AEEG* noteikumus par elektroenerģijas pārvades, mērijumu un pārdošanas

pakalpojumiem (*Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana* parastais pielikums Nr. 277, 2001. gada 22. decembris, 5. lpp.) uzliek par pienākumu dažiem ražotājiem-sadalītājiem uzņēmumiem, kas ražo elektroenerģiju hidroelektrostacijās un ģeotermālās elektrostacijās, maksāt palielinātu samaksu par pieeju valsts pārvades sistēmai, lai kompensētu elektroenerģijas sistēmas vispārējos izdevumus un ražošanas izmaksas tām elektrostacijām, kuras piedalās iemaksu sistēmā, ko piešķir jaunajām stacijām, kuras elektroenerģijas ražošanai izmanto atjaunojamus enerģijas avotus. *AEM* un *AEM Torino* uzskata, ka šie noteikumi veido neatņemamu daļu no valsts atbalsta sistēmas, ko paredz 2000. gada 26. janvāra dekrēts, lai segtu Itālijas elektroenerģijas sistēmas vispārējos izdevumus (radušās izmaksas), un 1991. gada 9. janvāra likuma Nr. 9/91 par jaunā valsts enerģijas plāna "Institucionālie aspekti, hidroelektrostacijas un elektropārvades līnijas, ogļūdeņraži un ģeotermālā enerģija, pašprodukcija, kā arī nodokļu tiesību normas" (*Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana* parastais pielikums Nr. 13, 1991. gada 16. janvāris, 3. lpp.) 22. panta 3. punktā ietvertajiem izpildes noteikumiem, lai veicinātu elektroenerģijas ražošanu no atjaunojamiem un tiem pielīdzinātiem avotiem.

36 Itālijas valdība norāda, ka administratīvs pasākums, kas ražošanas izmaksu samazinājuma kontekstā dažiem ražotājiem-sadalītājiem uzņēmumiem, kas ražo elektroenerģiju hidroelektrostacijās un ģeotermālās elektrostacijās un kas lieto valsts elektroenerģijas pārvades sistēmu, uzliek par pienākumu noteiktu laiku maksāt lielāku samaksu par pieeju šai sistēmai, kas pakāpeniski tiek samazināta, lai segtu elektroenerģijas sistēmas vispārējos izdevumus, nav uzskatāms par valsts atbalstu.

37 Eiropas Kopienu Komisija savukārt apgalvo, ka tāds pasākums kā pamata prāvā esošais, kas atbilstoši konkrētiem nosacījumiem un iemesliem paredz dažiem noteiktiem uzņēmumiem, kas lieto elektroenerģijas pārvades sistēmu, palielināt maksājumus par pieeju šai sistēmai un tās lietošanu, lai segtu elektroenerģijas sistēmas vispārējos izdevumus, nav uzskatāms par valsts atbalstu EKL 87. panta un turpmāko pantu nozīmē.

Tiesas vērtējums

- 38 Jāatgādina, ka EKL 87. panta 1. punkts par valsts atbalstu, ko regulē EK līgums, atzīst tādu atbalstu, ko piešķir dalībvalstis vai ko jebkādā citā veidā piešķir no valsts līdzekļiem un kas rada vai draud radīt konkurences izkropļojumus, dodot priekšroku konkrētiem uzņēmumiem vai konkrētu preču ražošanai, ciktāl tāds atbalsts iespaido tirdzniecību starp dalībvalstīm. Valsts atbalsta jēdziens šī noteikuma izpratnē ir vispārīgāks nekā subsīdijas jēdziens, jo tajā ietverta ne tikai pozitīva materiālā palīdzība, tāda kā subsīdijas, bet arī intervences, kas dažādā veidā atvieglo to nastu, kas parasti gulstas uz uzņēmuma budžetu (skat. it īpaši 1961. gada 23. februāra spriedumu lietā 30/59 *De Gezamenlijke Steenkolenmijnen in Limburg*/Augstā Pārvalde, *Recueil*, 1. lpp., 39. punkts; 1999. gada 29. jūnija spriedumu lietā C-256/97 *DM Transport*, *Recueil*, I-3913. lpp., 19. punkts, un 2004. gada 14. septembra spriedumu lietā C-276/02 Spānija/Komisija, Krājums, I-8091. lpp., 24. punkts).
- 39 Tomēr valsts atbalsta jēdziens neattiecas uz pasākumiem, kas paredz uzņēmumu diferenciāciju tiem uzlikto pienākumu jomā, ja šāda diferenciācija izriet no attiecīgo pienākumu sistēmas veida un mērķa (skat. it īpaši 2002. gada 26. septembra spriedumu lietā Spānija/Komisija, C-351/98, *Recueil*, I-8031. lpp., 42. punkts, un 2004. gada 29. aprīļa spriedumu lietā Nīderlande/Komisija, C-159/01, *Recueil*, I-4461. lpp., 42. punkts).
- 40 Pamata prāvā no iesniedzējtiesas lēmumiem izriet, ka maksājuma palielināšanas par pieeju valsts elektroenerģijas pārvades sistēmai un tās izmantošanu attiecībā uz ražotājiem-sadalītājiem uzņēmumiem, kas ražo elektroenerģiju hidroelektrostacijās un ģeotermālās elektrostacijās, mērķis ir kompensēt priekšrocības, ko šiem uzņēmumiem rada elektroenerģijas tirgus liberalizācija pēc Direktīvas 96/92 transponēšanas. Pirmā liberalizācijas pārejas posma regulējums ļauj minētajiem uzņēmumiem pieprasīt garantētā noieta tirgū cenu, kas noteikta, balstoties uz

parametriem, kuros ņemta vērā kurināmā cena, kas šiem uzņēmumiem nav jāmaksā un ko nekompensē tarifa elements, kura apmērs tām bija jāiemaksā Izlīdzināšanas kasē, un brīvajā tirgū pieprasīt cenu, kurā kā atsauce tiek izmantota vairumtirdzniecības cena garantētā noieta tirgū, kaut arī, kā tas izriet no Informatīvā paziņojuma 2. pielikuma, koncesiju ietvaros ūdensceļu derivācijai hidroelektrostaciju vajadzībām un ģeotermisko resursu izmantošanai termoelektrostaciju vajadzībām šie resursi vēl nav bijuši pienācīgi pārvērtēti.

41 Kā to ir norādījusi iesniedzējtiesa, šīs priekšrocības neizriet no efektivitātes un konkurences parametru maiņas, bet gan no tiesiskās situācijas izmaiņām pēc elektroenerģijas nozares liberalizācijas.

42 Turklāt no Informatīvā paziņojuma izriet, ka attiecībā uz elektroenerģiju, ko saražojuši šie uzņēmumi, tiks palielināti maksājumi tikai līdz brīdim, kad beigsies pašreizējās koncesijas ūdensceļu derivācijai hidroelektrostaciju vajadzībām un ģeotermisko resursu izmantošanai termoelektrostaciju vajadzībām. No iesniedzējtiesas lēmuma izriet arī, ka maksājuma palielinājumu paredzēts pakāpeniski samazināt līdz 2006. gada beigām.

43 No tā ir jāsecina, ka tāds pasākums kā pamata prāvā esošais, kas kā pārejas pasākumu paredz palielināt maksājumus par pieeju valsts elektroenerģijas pārvades sistēmai un tās izmantošanu tikai tiem ražotājiem-sadalītājiem uzņēmumiem, kas ražo elektroenerģiju hidroelektrostacijās un ģeotermālās elektrostacijās, lai kompensētu priekšrocības, ko šiem uzņēmumiem rada elektroenerģijas tirgus liberalizācija pēc Direktīvas 96/92 transponēšanas, ir uzskatāms par tādu uzņēmumu diferenciāciju tiem uzlikto pienākumu jomā, kas izriet no attiecīgo pienākumu sistēmas veida un mērķa. Līdz ar to šāda diferenciācija pati par sevi nav uzskatāma par valsts atbalstu EKL 87. panta nozīmē.

- 44 Tomēr *AEM* un *AEM Torino* norāda, ka maksājumu palielināšana veido neatņemamu daļu no valsts atbalsta sistēmas, ko paredz 2000. gada 26. janvāra dekrēts, lai segtu Itālijas elektroenerģijas sistēmas vispārējos izdevumus (radušās izmaksas), un 1991. gada 9. janvāra likuma Nr. 9/91 22. panta 3. punkts, lai veicinātu elektroenerģijas ražošanu no atjaunojamiem un tiem pielīdzināmajiem avotiem.
- 45 Šajā sakarā ir jāatgādina, ka no Tiesas judikatūras izriet, ka atbalsta finansēšanas veids visu atbalsta sistēmu, kas ar to tiek finansēta, var padarīt par nesaderīgu ar kopējo tirgu. Līdz ar to atbalsts nav skatāms atsevišķi no tā finansēšanas veida sekām. Gluži pretēji — Komisijai, izskatot atbalsta pasākumu, jāņem vērā arī atbalsta finansēšanas veids, ja tas veido neatņemamu atbalsta pasākuma daļu (skat. 2003. gada 21. oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-261/01 un C-262/01 *Van Calster u.c.*, *Recueil*, I-12249. lpp., 49. punkts).
- 46 Tomēr, lai netiešajiem nodokļiem vai nodevām pielīdzināmu maksājumu uzskatītu par atbalsta pasākuma neatņemamu sastāvdaļu saskaņā ar atbilstošo valsts tiesisko regulējumu, vienmēr ir jāpastāv obligātai saistībai starp netiešajiem nodokļiem vai nodevām pielīdzināmo maksājumu un atbalstu tādējādi, ka ieņēmumi no šī maksājuma tiek obligāti piešķirti atbalsta finansēšanai. Tikai tad, ja šāda saistība pastāv, ieņēmumi no netiešajiem nodokļiem vai nodevām pielīdzināmiem maksājumiem tieši ietekmē atbalsta lielumu un līdz ar to arī šī atbalsta saderību ar kopējo tirgu (šajā sakarā skat. 2005. gada 13. janvāra spriedumus lietās C-174/02 *Streekgewest*, Krājums, I-85. lpp., 26. punkts, un C-175/02 *Pape*, Krājums, I-127. lpp., 15. punkts).
- 47 No tā izriet, ka, ja tādā situācijā kā pamata prāvā esošā pastāv obligāta saistība starp maksājumu palielināšanu par pieeju valsts elektroenerģijas pārvades sistēmai un tās izmantošanu un valsts atbalsta sistēmu tādā veidā, ka ieņēmumi no šī palielinājuma ir tieši piešķirti šī atbalsta finansēšanai, tad minētais palielinājums veido neatņemamu atbalsta sistēmas sastāvdaļu un līdz ar to tie abi ir jāskata kopā.

- 48 Šajā sakarā ir jākonstatē, ka lietas materiālos nav pietiekami precīzas informācijas, lai Tiesa varētu spriest par šo jautājumu.
- 49 Šajā kontekstā arī jāpiezīmē, ka Komisija ir norādījusi — 2000. gada 25. jūlijā Itālijas iestādes paziņoja par 2000. gada 26. janvāra dekrētu kā par atbalsta pasākumu saskaņā ar EKL 88. panta 3. punktu un minētais dekrēts atsaucas uz kompensāciju par pārvērtēšanu un līdz ar to netieši — uz maksājuma palielināšanu. Tiesas sēdē Komisija norādīja, ka turpinās dekrēta izskatīšanas procedūra.
- 50 Līdz ar to uz pirmo prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka tāds pasākums kā pamata prāvā esošais, kas kā pārejas pasākumu paredz palielināt maksājumus par pieeju valsts elektroenerģijas pārvades sistēmai un tās izmantošanu tikai tiem ražotājiem-sadalītājiem uzņēmumiem, kas ražo elektroenerģiju hidroelektrostacijās un ģeotermālās elektrostacijās, lai kompensētu priekšrocības, ko šiem uzņēmumiem rada elektroenerģijas tirgus liberalizācija pēc Direktīvas 96/92 transponēšanas, ir uzskatāma par tādu uzņēmumu diferenciāciju tiem uzlikto pienākumu jomā, kas izriet no attiecīgo pienākumu sistēmas veida un mērķa. Līdz ar to šāda diferenciācija pati par sevi nav uzskatāma par valsts atbalstu EKL 87. panta nozīmē.
- 51 Tomēr atbalsts nav izskatāms atsevišķi no tā finansēšanas veida. Ja tādā situācijā kā pamata prāvā esošā pastāv obligāta saistība starp maksājumu palielināšanu par pieeju valsts elektroenerģijas pārvades sistēmai un tās izmantošanu un valsts atbalsta sistēmu tādā veidā, ka ieņēmumi no šī palielinājuma ir tieši piešķirti šī atbalsta finansēšanai, tad minētais palielinājums veido neatņemamu atbalsta sistēmas sastāvdaļu, un līdz ar to tie abi ir jāskata kopā.

Par otro jautājumu

- 52 Otrajā jautājumā iesniedzējtiesa pēc būtības jautā, vai Direktīvas 96/92 7. panta 5. punkts un 8. panta 2. punkts, kas aizliedz diskrimināciju starp valsts elektroenerģijas pārvades sistēmas lietotājiem, iestājas pret to, ka dalībvalsts pieņem tādus pārejas pasākumus kā pamata prāvā esošie, kas paredz tikai dažiem elektroenerģijas ražotājiem-sadalītājiem uzņēmumiem palielināt maksājumus par pieeju minētajai sistēmai un tās izmantošanu.

Tiesai iesniegtie apsvērumi

- 53 *AEM* un *AEM Torino* norāda, ka maksājumu palielināšana tikai dažiem uzņēmumiem par pieeju valsts elektroenerģijas pārvades sistēmai un tās izmantošanu, pat ja tā ir domāta kā pārejas pasākums, ir pretrunā ar pamatprincipu par pieeju sistēmai, ievērojot objektīvus, pārskatāmus un nediskriminējošus kritērijus, ko paredz Direktīva 96/92, īpaši ņemot vērā to, ka maksājumu palielināšanas laiks sakrīt ar konkurences rašanos Itālijas elektroenerģijas tirgū pēc tā atvēršanas.

- 54 Itālijas valdība uzskata, ka ar Direktīvā 96/92 minētajiem principiem nav nesaderīgs fakts, ka dalībvalsts paredz dažiem elektroenerģijas ražotājiem-sadalītājiem uzņēmumiem palielināt maksājumu par pieeju valsts elektroenerģijas pārvades sistēmai un tās izmantošanu, kas ir paredzēts kā pārejas posma pasākums un kas pakāpeniski tiek samazināts, lai kompensētu priekšrocības, ko rada hidroelektrosta-

ciju un ģeotermālo elektrostaciju saražotās elektroenerģijas pārvērtēšana sakarā ar jauno tiesisko situāciju pēc iekšējā elektroenerģijas tirgus liberalizācijas.

- 55 Komisija uzskata, ka Direktīvā 96/92 minētie principi iekšējā elektroenerģijas tirgus liberalizācijas jomā un jo īpaši 7. un 8. panta noteikumi par valsts pārvades sistēmas izmantošanu neiestājas pret to, ka dalībvalsts pieņem pārejas pasākumus, kas paredz dažiem noteiktiem uzņēmumiem palielināt maksājumus, lai kompensētu hidroelektrostaciju un ģeotermālo elektrostaciju saražotās elektroenerģijas pārvērtēšanu, kas izriet no tiesiskās situācijas izmaiņām, un lai segtu elektroenerģijas sistēmas vispārējos izdevumus.

Tiesas vērtējums

- 56 Vispirms jākonstatē, ka Direktīvas 96/92 7. panta 5. punkts attiecas uz valsts elektroenerģijas pārvades sistēmas operatoru un 8. panta 2. punkts attiecas uz elektroenerģijas ražošanas objektu dispečervadību. Tomēr, no vienas puses, pamata prāvā aplūkotie pasākumi ir ministrijas dekrēts un valsts iestādes pieņemti lēmumi, nevis sistēmas operatora lēmumi. No otras puses, valsts tiesību normas, kas ir minētas *AEM* un *AEM Torino* prasībās, attiecas uz pieejas sistēmai noteikumiem, nevis elektroenerģijas ražošanas objektu dispečervadību.
- 57 Tomēr no Direktīvas 96/92 16. panta izriet, ka, organizējot pieeju sistēmai, dalībvalstis var izvēlēties piešķirt pieeju sistēmai sarunu procedūrā vai vienīgā pircēja

procedūru, bet abiem procedūras veidiem ir jāsaskan ar objektivitātes, pārskatāmības un nediskriminācijas kritērijiem.

- 58 Jebkurā gadījumā vispārējais nediskriminācijas princips un šie noteikumi, kas no tā izriet, aizliedz, pirmkārt, līdzīgos gadījumos rīkoties dažādi un, otrkārt, dažādos gadījumos rīkoties vienādi (attiecībā uz nediskriminācijas principu skat. it īpaši 2002. gada 12. decembra spriedumu lietā C-442/00 *Rodríguez Caballero, Recueil*, I-11915. lpp., 32. punkts).
- 59 Tomēr pamata prāvā esošais valsts pārejas pasākums, kā to Tiesa ir konstatējusi šī sprieduma 42. un 43. punktā, paredz palielināt maksājumus par pieeju valsts elektroenerģijas pārvades sistēmai un tās izmantošanu tikai attiecībā uz tiem ražotājiem-sadalītājiem uzņēmumiem, kas ražo elektroenerģiju hidroelektrostacijās un ģeotermālās elektrostacijās, lai kompensētu priekšrocības, ko šiem uzņēmumiem pārejas posmā rada tiesiskās situācijas izmaiņas sakarā ar elektroenerģijas tirgus liberalizāciju pēc Direktīvas 96/92 transponēšanas. Kaut arī šāds pasākums dažādi regulē gadījumus, kas nav līdzīgi, tomēr iesniedzējtiesai ir jānodrošina, lai maksājumu palielināšana nepārsniegtu to, kas ir vajadzīgs, lai kompensētu minētās priekšrocības.
- 60 Līdz ar to uz otro prejudiciālo jautājumu ir jāatbild, ka Direktīvā 96/92 noteiktais princips, kas aizliedz diskrimināciju pieejā valsts elektroenerģijas pārvades sistēmai, neiestājas pret to, ka dalībvalsts pieņem tādus pārejas pasākumus kā pamata prāvā esošie, kas tikai dažiem elektroenerģijas ražotājiem-sadalītājiem uzņēmumiem paredz palielināt maksājumus par pieeju minētajai sistēmai un tās izmantošanu, lai kompensētu priekšrocības, ko šiem uzņēmumiem pārejas posmā rada tiesiskās situācijas izmaiņas sakarā ar elektroenerģijas tirgus liberalizāciju pēc minētās

direktīvas transponēšanas. Tomēr iesniedzējtiesai ir jānodrošina, lai maksājumu palielināšana nepārsniegtu to, kas ir vajadzīgs, lai kompensētu minētās priekšrocības.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 61 Attiecībā uz lietas dalībniekiem pamata lietā šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēto lietas dalībnieku tiesāšanās izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

- 1) tāds pasākums kā pamata prāvā esošais, kas kā pārejas pasākumu paredz palielināt maksājumus par pieeju valsts elektroenerģijas pārvades sistēmai un tās izmantošanu tikai tiem ražotājiem-sadalītājiem uzņēmumiem, kas ražo elektroenerģiju hidroelektrostacijās un ģeotermālās elektrostacijās, lai kompensētu priekšrocības, ko šiem uzņēmumiem rada elektroenerģijas tirgus liberalizācija pēc Eiropas Parlamenta un Padomes 1996. gada 19. decembra Direktīvas 96/92/EK par kopīgiem noteikumiem attiecībā uz elektroenerģijas iekšējo tirgu transponēšanas, ir uzskatāms par tādu

uzņēmumu diferenciāciju tiem uzlikto pienākumu jomā, kas izriet no attiecīgo pienākumu sistēmas veida un mērķa. Līdz ar to šāda diferenciācija pati par sevi nav uzskatāma par valsts atbalstu EKL 87. panta nozīmē.

Tomēr atbalsts nav izskatāms atsevišķi no tā finansēšanas veida. Ja tādā situācijā kā pamata prāvā esošā pastāv obligāta saistība starp maksājumu palielināšanu par pieeju valsts elektroenerģijas pārvades sistēmai un tās izmantošanu un valsts atbalsta sistēmu tādā veidā, ka ieņēmumi no šī palielinājuma ir tieši piešķirti šī atbalsta finansēšanai, tad minētais palielinājums veido neatņemamu atbalsta sistēmas sastāvdaļu un līdz ar to tie abi ir jāskata kopā;

- 2) Direktīvā 96/92 noteiktais princips, kas aizliedz diskrimināciju pieejā valsts elektroenerģijas pārvades sistēmai neiestājas pret to, ka dalībvalsts pieņem tādus pārejas pasākumus kā pamata prāvā esošie, kas tikai dažiem elektroenerģijas ražotājiem—sadalītājiem uzņēmumiem paredz palielināt maksājumus par pieeju minētajai sistēmai un tās izmantošanu, lai kompensētu priekšrocības, ko šiem uzņēmumiem pārejas posmā rada tiesiskās situācijas izmaiņas sakarā ar elektroenerģijas tirgus liberalizāciju pēc minētās direktīvas transponēšanas. Tomēr iesniedzējtiesai ir jānodrošina, lai maksājumu palielināšana nepārsniegtu to, kas ir vajadzīgs, lai kompensētu minētās priekšrocības.

[Paraksti]